

**ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ:
З ДОСВІДУ ЦЕНТРУ СОЦІАЛЬНО-ОСВІТНЬОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОГО
РЕАБІЛІТАЦІЙНО-СОЦІАЛЬНОГО ТУРИЗМУ «БЕЗ БАР'ЄРІВ»**

*Чупіна Катерина Олександрівна,
аспірант кафедри психології,
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини
E-mail: katarinka_chupina@ukr.net*

На сьогодні кількість осіб з інвалідністю, які здобувають вищу освіту збільшується, що вимагає від ЗВО своєчасного реагування та розв'язання проблеми навчання і соціального студентів з ООП.

У 2020–2021 навчальному році в Уманському державному педагогічному університеті навчається 117 осіб з особливими освітніми потребами. Варто зазначити, що для забезпечення розвитку інклюзивної освіти на факультеті соціальної та психологічної освіти функціонує Центр «Без бар'єрів», який займається розробленням, впровадженням і постійним удосконаленням системи супроводу студентів з особливими освітніми потребами в університеті, триває співпраця із управліннями праці та соціального захисту населення, реабілітаційними центрами.

У січні 2019 р. та у жовтні 2020 р. з метою визначення напрямків соціально-психологічних та корекційних послуг, що можуть бути надані в межах закладу вищої освіти, в університеті було проведено опитування серед студентів з ООП.

Загальна вибірка досліджуваних складала 90 респондентів у 2019 р. та 63 респондента в 2020 р. студентів I–VI курсів УДПУ. Питання в анкетуванні стосувалися рівня задоволеності студентів своїм життям, проблем та труднощів з якими стикалися студенти з інвалідністю а також їх включення в позанавчальне життя.

Впродовж 2 років сталими є труднощі, з якими стикаються студенти з ООП, серед організаційних труднощів, які зазнають студенти з ООП під час навчання варто відзначити період адаптації, пошук аудиторій та пари в різних корпусах університету (для студентів, які навчались очно). Також виникали труднощі під час підготовки до практичних та лабораторних занять.

Особливим викликом стало дистанційне навчання в університеті, адже під час проведення лекцій/практичних в онлайн-режимі виникають проблеми деякі студенти мають поганий зв'язок та не до кінця розуміють викладачів та навчального матеріалу, виникають проблеми під час оформлення індивідуального плану навчання та комунікації в викладачами.

Значна студентів з ООП відзначили позитивні моменти в навчально-виховному процесі серед яких цікаві пари, розуміючі викладачі, зустрічі з професіоналами-практиками, позитивна комунікація з групою, позанавчальні заходи, доступність викладу матеріалу, організація Moodle, та доступність всіх матеріалів, можливість брати участь в конкурсах, писати статті.

Згідно постанови Кабінету Міністрів України та «Положення про команду психолого-педагогічного супроводу студентів з особливими освітніми потребами УДПУ імені Павла Тичини» [1] на факультеті соціальної та психологічної освіти у 2019 р. створено три інклюзивні групи, у 2020 р. – 2 групи (відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах вищої освіти» [2] від 10 липня 2019 року № 635).

Для зручності під час навчального процесу для студентів з ООП розроблена «Індивідуальна програма розвитку». Дана програма містить відомості про самого студента та Індивідуальний освітній план, який складається з графіку освітнього процесу на навчальний рік та індивідуальна картка здобувача вищої освіти.

Створено команду психолого-педагогічного супроводу студентів з ООП до завдань якої входять:

- збір інформації про особливості розвитку студента, його інтереси, труднощі, освітні потреби на етапах створення, реалізації та моніторингу виконання ІПР;
- визначення напрямів соціально-психологічних та корекційних послуг, що можуть бути надані в межах закладу вищої освіти на підставі висновку МСЕК, та забезпечення надання цих послуг;
- створення належних умов для інтеграції студентів з ООП в освітнє середовище; проведення консультативної роботи з батьками студентів з ООП щодо особливостей їх адаптації, навчання та участі в позааудиторній діяльності;

Двічі на рік проводяться засідання команди психолого-педагогічного супроводу на яких розглядаються питання, щодо виконання індивідуального навчального плану здобувачами освіти, що навчаються в інклюзивних групах, психолого-педагогічний супровід студентів з ООП, напрямків роботи практичного психолога в рамках психологічного супроводу студентів, регулярними є анкетування для студентів з ООП, результати яких допомагають корегувати індивідуальні програми реабілітації та визначати пріоритетні напрямки у роботі з студентами з ООП. Особлива увага відводиться питанню організації дистанційного навчання на факультетах.

Однією з цінностей університету є інклюзивність – ми прагнемо стати факультетом інтегрованого типу, відкритого для молоді з інвалідністю не залежно від їх стану здоров'я та нозології.

Ми прагнемо впроваджувати кращі практики, адже неможливо досягти досконалості, та обійти увагою сучасні методики та практики в навчальній та науковій діяльності, зокрема це стосується і впровадження інклюзивного навчання.

Завдяки багаторічній співпраці Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини з Британською Радою представники факультету соціальної та психологічної освіти мали можливість приймати участь в проекті «Активні громадяни» – програма Британської Ради для молоді у галузі міжкультурного діалогу і соціального розвитку та у 2021 р. виграти грант на впровадження проекту «Вчимося разом чути та долати соціальну ізоляцію»

Метою цього проекту є створення платформи для вивчення та спілкування українською жестовою мовою, зокрема в умовах пандемії COVID-19 та спричинених нею викликів. Налагодження комунікації аудиторії проекту та залучених експертів у сферах психології, культурології, соціального забезпечення, творчості.

Унікальність цього проекту засвідчується ще й тим, що учасниками стали студенти університету – майбутні соціальні працівники та психологи, які матимуть можливість в умовах неформальної освіти оволодіти навичками жестової мови. І в подальшому як майбутні фахівці надаватимуть якісні соціальні та освітні послуги на рівні громади. Адже чим більше людей будуть мати базові навички спілкування жестовою мовою, тим комфортнішим буде життя людей з порушеннями слуху.

Супровід навчання студентів з особливими потребами здійснюється за такими напрямками: педагогічний, психологічний, соціальний. Психологічний супровід студентів розпочинається на етапі вступу до університету і здійснюється упродовж усього терміну навчання. Важливою проблемою для студентів-першокурсників із особливими потребами є їх інтеграція у колектив студентів та пристосування оточуючого середовища до їх потреб.

У межах цього напрямку проводяться анкетування та тестування студентів; застосовано техніку арт-терапії, тілесно-орієнтовану та інші методики роботи для поліпшення психологічного та морального стану учасників освітнього процесу; проведено тренінгові програми «Долаємо стрес позитивно» та «Підготовка молоді з інвалідністю до сімейного життя», «Я – медіа» і «Шлях до успіху»; індивідуальне консультування студентів з інвалідністю методом позитивної психотерапії; робота творчої майстерні, заняття із hand

made; психодрама з елементами тренінгу. Соціальний супровід навчання студентів з особливими потребами забезпечує виконання основних соціальних функцій, а саме навчання, працевлаштування, комунікації з людьми. Основною метою цього супроводу є забезпечення інтеграції студентів в університетське середовище, активна участь студентів з інвалідністю у Студентській соціально-психологічній службі університету; організація та проведення акцій, ярмарків та соціальних заходів, співпраця з представниками закладів соціального захисту населення), а втім – і в суспільство, забезпечення їх активного соціального життя, формування у студентів почуття власної гідності та поваги оточуючих до них, сприяння їх самоактуалізації, самовдосконаленню, їх повної соціалізації.

Список використаних джерел:

1. Положення про команду психолого-педагогічного супроводу студента з особливими освітніми потребами. URL: <https://udpu.edu.ua/documents/doc/Нормативні%20документи%20УДПУ/Положення%20про%20команду%20соціально-психологічного%20супроводу%20студента%20з%20особливими%20освітніми%20потреба ми.pdf> (дата звернення: 01.04.2021).
2. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах вищої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 10 лип. 2019 р. № 635. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/635-2019-п#Text> дата звернення: 01.04.2021).

ВЗАЄМОДІЯ ІЗ БАТЬКАМИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Шевчук Іванна Петрівна,

магістрантка,

факультет педагогіки і психології

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка,

соціальний педагог та практичний психолог

загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів

с. Постолівка Гусятинського району Тернопільської області,

загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів

с. Городниця Гусятинського району Тернопільської області,

E-mail: sevcukivanna71@gmail.com

В сучасних освітніх умовах набуває помітних змін прагнення суспільства оновити ситуацію з навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами (ООП) на кращий рівень. У нашій державі прийняті відповідні законодавчі акти, які обґрунтовують створення системи інклюзивного навчання, дозволяють комплексно вирішувати порушені проблеми. Налагоджується також певна система підготовки спеціалістів.

Однією із форм навчання дітей з особливими освітніми потребами є нова, але визнана в багатьох країнах світу інклюзивна форма освіти, яка забезпечує безумовне право кожної дитини навчатися в загальноосвітньому закладі за місцем проживання із забезпеченням усіх необхідних для цього умов. Адже кожна дитина, незалежно від стану здоров'я, наявності фізичного чи інтелектуального порушення, має право на одержання освіти, якість якої не різниться від якості освіти нормо типових дітей. Узагальнюючи усі здобутки інклюзивної освіти, попри усе такі можна побачити проблеми, із якими стикаються фахівці даної сфери та батьки дітей з ООП.

Ми ставимо за мету визначити та дослідити важливість співпраці батьків та фахівців інклюзивної освіти, необхідність включення батьків в корекційно-виховний процес дітей,